

Yleisiä kielitutkintoja koskevan automaattisen ratkaisumenettelyn käsittelysäännöt, tehtäväjako ja laadunvarmistus

Yleiset kielitutkinnot

Yleiset kielitutkinnot (YKI) ovat aikuisille tarkoitettuja kielitutkintoja. Tutkinnoissa arvioidaan yleiskielen osaamista käytännön tilanteissa. Tutkinnosta saa todistuksen, jolla voi osoittaa virallisesti kielitaidon eri kielissä.

Yleisten kielitutkintojen arviointikriteerit perustuvat eurooppalaiseen viitekehykseen. Järjestelmä on kansainvälisten arviointijärjestöjen auditoima.

Viranomaisvastuu YKI-järjestelmästä on Opetushallituksella. Se vastaa järjestelmän ylläpidosta ja kehittämisestä sekä tutkintomääräyksistä ja tutkintotodistusten antamisesta. Opetushallitus on ulkoistanut tutkintojen käytännön toimeenpanon sopimuksella Jyväskylän yliopiston soveltavan kielentutkimuksen keskukselle (Solki). Tutkintotilaisuuksia järjestetään eri puolilla Suomea.

Kielitestit ovat yhdenvertaisuuden näkökulmasta objektiivisia ja prosessi neutraali. Tämä pyritään varmistamaan tehtävien huolellisella valmistelulla. Järjestelmän syrjimättömyys toteutuu hyvän hallinnon periaatteita tavanomaisesti noudattaen.

Käsittelyprosessi ja tehtäväjako

Tutkinnon suorittaja ilmoittautuu suorittamaan testiä täyttämällä sähköisen lomakkeen YKI-järjestelmän ilmoittautumissivulla. Ilmoittautumisohteet ja linkki ilmoittautumiseen sijaitsevat Opetushallituksen verkkosivuilla. Opetushallitus ylläpitää ilmoittautumisjärjestelmää ja vastaa ilmoittautumisprosessista. Opetushallitus antaa ilmoittautumisen yhteydessä asianosaiselle tiedot digitaalisesta todistuksesta ja menettelyistä, joita sen antamisessa noudatetaan. Henkilölle kuvataan, millä kriteereillä digitaalinen todistus voidaan antaa Oma Opintopolku-palvelussa ja kerrotaan todistuksen antamiseen liittyvistä viesti-ilmoituksista (sähköiset Suomi.fi-viestit). Todistuksen tiedoksisaantitapojen kuvaus löytyy ilmoittautumislomakkeelta sekä Opetushallituksen verkkosivuilta.

Ilmoittautumisen yhteydessä henkilöstä tallennetaan tietoja Opetushallituksen ylläpitämään oppijanumerorekisteriin. Tietojen käsittelyperusteet ja -tarkoitukset on kuvattu oppijanumerorekisterin tietosuojaselosteessa. Oppijanumerorekisteriin lisättävä henkilö tulee yksilöidä, jotta hänelle muodostuu yksiselitteinen identiteetti ja hänen identiteettiinsä liittyviä tietoja voidaan käsitellä palveluissa ja tietovarannoissa luotettavasti. Yksilöinti suoritetaan automaattisesti silloin, kun henkilöllä on suomalainen henkilötunnus ja nimitiedot täsmäävät Väestötietojärjestelmässä (VTJ) oleviin tietoihin. Tämä voidaan ilmoittautuessa tehdä, mikäli henkilö käyttää vahvaa tunnistautumista (Suomi.fi-tunnistus). Yksilöinti on mahdollista tehdä myös silloin, kun henkilö tunnistautuu sähköpostilla ja antaa ilmoittautumislomakkeella suomalaisen henkilötunnuksensa, sekä kaikki muut yksilöintiin tarvittavat tiedot. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, häntä ei voida VTJ-yksilöidä oppijanumerorekisteriin.

Tutkinnon suorittaja osallistuu testiin valitsemassaan testipaikassa. Testipaikan ja yksittäisen testitilaisuuden asianmukaisuudesta vastaa testin vastaanottaja, joka toimii sopimuksen perusteella Opetushallituksen lukuun. Opetushallitus antaa suorituksia vastaanottaville ja testitilaisuuksia järjestäville organisaatiolle tarvittavat ohjeet, joilla varmistetaan testiolosuhteiden tasalaatuisuus ja testin asianmukainen toteuttaminen testipaikasta riippumatta. Testissä

käytettävät kysymykset ja tehtävät suorituspaikka saa Solkilta, jolle testipaikka lähettää suoritukset arvioitavaksi.

Yleisten kielitutkintojen arvioijarekisteriin hyväksytyt arvioijat tarkastavat ja arvioivat suoritukset sekä pisteyttävät ne. Solki ohjaa ja valvoo arvioijien työtä. Prosessiin ei asian laadun vuoksi (kielikoe) lähtökohtaisesti sisälly hallintolain tarkoittamaa viranomaisaloitteista selvittämistä ja asianosaisen kuulemistä. Tutkinnon suorittaja voi todistuksen saatuaan pyytää tietoa siitä, miten arvosteluperusteita on hänen suoritukseensa sovellettu. Päätöksiä ei käytännössä perustella, koska tutkinnon suorittaja saa todistuksen sellaisesta kielitaidon tasosta, johon hän on testissä yltänyt. Suoritusta ei hylätä, vaikka suorittaja ei saavuttaisi tasoa, jota hän on ilmoittautunut suorittamaan.

Solki tallentaa testin tuloksen ylläpitämäänsä käsittelyjärjestelmään eli YKI-tietokantaan. Solkin osuus käsittelyssä päättyy testituloksen tallentamiseen Solkin omaan käsittelyjärjestelmään. Siitä eteenpäin vastuu prosessista on Opetushallituksella.

Solkin käsittelyjärjestelmästä tiedot siirtyvät Opetushallituksen ylläpitämään kielitutkintorekisteriin. Kielitutkintorekisteristä tiedot välitetään Opetushallituksen ylläpitämään opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalveluun (KOSKI-palvelu), jolla henkilön tietoja yhdistetään ja tarjotaan keskitetysti hänen itsensä nähtäväksi ja käytettäväksi Oma Opintopolku-palvelussa.

KOSKI-palvelu muodostaa suorittajalle tutkintotodistuksen (PDF) määriteltyjen käsittelysääntöjen perustella. Opetushallitus lisää tiedostoon sähköisen leimavarmenteen, jolla tiedoston aitous ja eheys on mahdollista tarkistaa. Oma Opintopolku-palveluun kirjautunut henkilö voi ladata todistuksen ja katsella sitä milloin tahansa sen jälkeen, kun todistus on ensi kertaa muodostunut palvelussa.

Kun digitaalinen tutkintotodistus on muodostettu ja valmis ladattavaksi, KOSKI-palvelu lähettää Opetushallituksen ylläpitämällä Opintopolun Tiedotuspalvelulle kehoitteen lähettää henkilölle viesti-ilmoitus.

Viesti-ilmoituksiin käytetään ensisijaisesti sähköisiä Suomi.fi-viestejä, mikäli henkilöllä on käytössään Suomi.fi-viestit. Sähköisiä Suomi.fi-viestejä käyttääkseen henkilöllä on oltava sekä suomalainen henkilötunnus, että sähköisen asioinnin mahdollistava kirjautumisväline, kuten esimerkiksi pankkitunnukset. Vastaavasti myös Oma Opintopolku-palvelua käyttääkseen henkilöllä on oltava sähköisen asioinnin mahdollistava kirjautumisväline (Suomi.fi-tunnistus), joten Oma Opintopolku-palvelua käyttääkseen henkilö tarvitsee pankkitunnukset, mobiilivarmenteen tai sirullisen henkilökortin.

Tiedotuspalvelu tarkistaa Digi- ja väestötietoviraston (DVV) Suomi.fi-viestit -palvelulta, onko henkilöllä sillä ajanhetkellä käytössään sähköiset Suomi.fi-viestit (nk. postilaatikon tilan tarkistus). Tarkistettava sähköinen postilaatikko yksilöidään henkilötunnuksen avulla. Vastauksena Suomi.fi-viestit -järjestelmä palauttaa Tiedotuspalvelulle syötetyn tunnuksen, jos siihen liitetty postilaatikko on käytössä. Jos sähköinen postilaatikko on käytössä, henkilö vastaanottaa viestinsä sähköisesti. Jos postilaatikko ei ole käytössä, tunnusta ei palauteta ja tämä ilmaisee Opetushallitukselle, että henkilö vastaanottaa viestejä vain paperipostilla. Näissä tilanteissa Opetushallitus ohjaa todistuksia koskevat ilmoitukset fyysisen prosessin mukaan tiedoksi annettaviksi.

Sähköiset viestit käyttöön ottanut henkilö saa Suomi.fi-viestin, jolla hänelle ilmoitetaan uudesta asiasta Oma Opintopolku-palvelussa. Suomi.fi -viestin lähettäjätiedoista ilmenee, että

lähettäjä on Opetushallitus, Oma Opintopolku-palvelu. Suomi.fi -viesti ei sisällä todistustiedosta, vaan viestin sisällössä ohjataan henkilö katsomaan tiedoksi annettu asia Oma Opintopolku-palvelusta (asiointipalvelu).

Oma Opintopolku-palvelussa kirjautunut henkilö näkee hänelle saapuneen viestin Oma Opintopolun Viestini-postilaatikosta. Viestin sisällössä henkilölle kerrotaan uuden todistuksen valmistumisesta. Viesti sisältää myös ohjeet todistuksen lataamiseksi Oma Opintopolun Opintoni-osioista, jossa näytetään KOSKI-palvelussa olevat opinto- ja tutkintasuoritustiedot, ja josta henkilö voi ladata digitaalisia todistuksia. Lisäksi viesti sisältää testin arviointiin liittyvät muutoksenhakuohjeet.

Mikäli henkilölle ei ole mahdollista lähettää sähköistä viesti-ilmoitusta, hänen tutkintotodistuksensa muutoksenhakuohjeineen annetaan tiedoksi kirjepostilla. Näissäkin tilanteissa todistustiedosto muodostetaan KOSKI-palvelussa, mutta henkilölle toimitetaan postitse sekä todistustiedosto, että muutoksenhakuohjeet. Tulostetussa todistuksessa ei ole sähköistä leimavarmennetta, vaan tulosteena lähetetyssä tiedostossa varmenne on korvattu yksilöllisellä OID-tunnisteella, joka muodostetaan KOSKI-palvelussa. OID-tunniste on aina muotoa 1.2.246.562.15.XXXXXXXXXXX siten, että OID-tunnisteen loppuosa on jokaisella todistuksella yksilöllinen.

Henkilölle ei ole mahdollista lähettää sähköistä viesti-ilmoitusta, mikäli tämä ei ole lainkaan ottanut Suomi.fi-viestit palvelua käyttöön, tai jos hän on lähetyshetkellä sulkenut Suomi.fi-viestitilinsä. Jos henkilö on kuitenkin ilmoittautuessaan tunnistaunut vahvasti, taikka antanut sähköpostilla tunnistautuessaan suomalaisen henkilötunnuksensa sekä kaikki ilmoittautumislomakkeella pyydetty, oppijanumerorekisterissä tapahtuvaan yksilöimiseen tarvittavat tiedot, hän voi kuitenkin ladata digitaalisen todistuksen Oma Opintopolku-palvelusta tai katsella sitä milloin tahansa sen jälkeen, kun todistus on ensi kertaa luotu.

Sähköisen viestin lähettämisen mahdollisuutta ei voida myöskään tarkistaa eikä sähköistä viestiä lähettää, mikäli Opetushallituksella ei ole tiedossa henkilön suomalaista henkilötunnusta. Henkilö, jota ei ole VTJ-yksilöity oppijanumerorekisteriin prosessin aiemmissa vaiheissa, ei voi myöskään nähdä Oma Opintopolku-palveluun kirjautumalla omia tietojaan. Näissä tilanteissa henkilö voi saada vain postitse lähetetyn todistuksen muutoksenhakuohjeineen, mutta ei digitaalista versiota Oma Opintopolku-palvelussa.

Jos tutkinnon suorittajalla ei ole mahdollisuutta toimia digitaalisesti, hän voi toimia fyysisen vaihtoehdon mukaisesti, joka on tarvittaessa käytettävissä.

Laadunvarmennus

Yleisten kielitukintojen testijärjestelmän laadunvarmistusta on kuvattu perusteellisesti Yleiset kielitutkinnot 30 vuotta -juhlajulkaisussa (Opetushallituksen raportit ja selvitykset 8/2024), joka on saatavilla Opetushallituksen verkkosivuilta.

Laadunvarmistuksella pyritään siihen, että kielitesti on objektiivinen ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta neutraali. Muuten tutkintojärjestelmän syrjimättömyys toteutuu hyvän hallinnon periaatteita tavanomaisesti noudattaen.

Tutkintoprosessin laadunvarmennuksella pyritään varmistamaan laillisuuden, hyvän hallinnon ja tietosuojan toteutumien. Prosessin laatuodotukset kohdistuvat tutkintojärjestelmän toimeenpanossa työskenteleviin henkilöihin, käytettäviin tietojärjestelmiin sekä prosessin yleisiin ominaisuuksiin, kuten virheettömyyteen ja sujuvuuteen.

Henkilötyöpanoksen korkea laatu pyritään varmistamaan huolellisella rekrytoinnilla, hyvällä perehdyttämisellä ja ohjeistuksella, osaamisen kehittämällä sekä jatkuvasti tapahtuvalla seurannalla.

Testijärjestelmä tai muut prosessin yhteydessä käytettävät tietojärjestelmät ovat jatkuvan seurannan, arvioinnin ja parantamisen kohteena. Järjestelmien osalta tehdään tavanomaiset tietosuojaa- ja turvaa koskevat arvoinnit ja kuvaukset. Laadun takeena toimii myös se, että YKI-järjestämä integroituu kansalliseen opintopolkujärjestelmään. Integraatio syvenee jatkuvasti testijärjestelmän ja tutkintoprosessin digitalisoinnin edetessä.

Prosessin yleisestä toimivuudesta varmistetaan asianmukaisilla prosessikuvauksilla, työohjeilla sekä henkilöstökoulutuksella.

Laadunvarmennuksesta vastuussa oleva virkamies on sen yksikön päällikkö, jonka tehtäviin yleiset kielitutkinnot Opetushallituksessa kuuluvat.

Muutoksenhaku ja todistuksen päivittyminen

Jos KOSKI-palveluun aiemmin välitettyjä suoritustietoja päivitetään siten, että arviointitiedot muuttuvat, myös todistus päivittyy automaattisesti. Näin on esimerkiksi silloin, kun henkilön saama arvosana muuttuu tarkistusarvioinnissa. Mikäli henkilö hakee oikaisua testituloksensa arvosteluun ja jokin henkilön todistukselle saama arvosana muuttuisi muutoksenhaun (tarkistusarviointi) jälkeen, digitaalinen todistus päivittyy Oma Opintopolussa automaattisesti. Muutunut arvosana tai arvosanat siirretään kielitutkintorekisteristä KOSKI-palveluun, kun tarkistusarviointiprosessi on päättynyt ja tutkintotoimikunta on tehnyt päätöksen asiasta. Henkilö voi ladata päivitetyn todistuksen palvelusta samalla tavalla, kun hän on voinut ladata ennen muutoksenhakua saamansa aiemman kappaleen. Uusi todistus korvaa aiemman todistuksen.

Henkilö saa tiedon tutkintotoimikunnan päätöksestä Opetushallituksen asianhallintajärjestelmästä. Päivitetty todistus on mahdollista postittaa henkilölle myös fyysisen prosessin mukaisesti, mikäli tällä ei ole pääsyä Oma Opintopolku-palveluun.

Todistuksen aitouden ja eheyden tarkistaminen

Oma Opintopolkuun kirjautunut henkilö voi ladata ja tallentaa PDF-muotoisen todistustiedoston omille laitteilleen tai jakaa sitä haluamilleen kolmansille osapuolille, kuten työnantajalle tai toiselle viranomaiselle. Kuka tahansa asiakirjan haltija voi tarkistaa PDF-tiedostossa olevan, Opetushallituksen lisäämän sähköisen varmenteen Digi- ja väestötietoviraston (DVV) ylläpitämässä sähköisten leimojen tarkastuspalvelussa. Palvelun avulla voi tarkastaa sähköisesti allekirjoitetun tai sähköisesti leimatun asiakirjan. Palvelu tarkastaa, montako allekirjoitusta asiakirja sisältää, ovatko ne muodoltaan kelvollisia ja onko niiden varmenteen myöntänyt taho luotettu. Palvelu ei tallenna siihen lähetettyjä asiakirjoja, vaan ne tuhoetaan tarkastuksen jälkeen.

Sähköinen varmenne ei siirry sähköisestä tiedostosta tulostettuun versioon. Mikäli henkilö tarvitsee ylimääräisen paperisen tulosteen, jossa on aitouden vahvistamisesta kertova fyysinen OID-tunniste, henkilö voi tilata paperisen lisäkappaleen Opetushallitukselta erillisen ohjeen mukaisesti. Ohjeet löytyvät Opetushallituksen verkkosivuilta.

Opetushallituksen postittamassa versiossa sähköinen leima on korvattu todistuksen yksilöllisellä OID-tunnisteella. Kuka tahansa asiakirjan haltija voi tarkistaa tulostetussa asiakirjassa olevan, Opetushallituksen lisäämän OID-tunnisteen Opetushallitukselta erillisen ohjeen mukaisesti. Ohjeet löytyvät Opetushallituksen verkkosivuilta.